

Psychospołeczne determinanty aktywności europejskiej młodzieży w strukturach islamistycznych organizacji przestępczych

BARBARA OBER-DOMAGALSKA
UNIwersytet Łódzki

Abstrakt:

Celem prezentowanego artykułu jest przedstawienie koncepcji wyjaśniających zaangażowanie dzieci i młodzieży w islamistyczną działalność terrorystyczną. Środki masowego przekazu forsują pogląd, zgodnie z którym przyczyną dla której młodzi ludzie przyłączają się do grup terrorystycznych jest ich stan psychiczny lub osobowość psychopatyczna. Najnowsze teorie dowodzą jednak, że to najzwyczajniejsza młodzież wpada w sidła przestępczości terrorystycznej. Przyczyną angażowania się w taką działalność jest raczej poczucie frustracji wynikające z nieakceptowania swojej pozycji społecznej, problemy tożsamościowe oraz potrzeba autorytetu. Niniejsze przyczyny tłumaczone są za pomocą teorii deprywacji potrzeb oraz poprzez teorię wpływu społecznego. Przytoczone w niniejszym artykule badania dowodzą również, że profil młodzieży angażującej się w działalność terrorystyczną zbieżny jest z profilem młodzieży, która staje się ofiarą sekt, czy innych, skrajnych, nieislamistycznych ugrupowań politycznych.

Słowa kluczowe:

[młodzież](#), [terroryzm](#), [islamizm](#), [profil społeczno-psychologiczny](#), [frustracja](#), [deprywacja potrzeb](#), [wpływ społeczny](#).

Zanim Erich Fromm napisał swoją słynną książkę *Ucieczka od wolności* Theodore Abel, amerykański socjolog, pochodzący z mojej rodzinnej Łodzi, napisał książkę *Why Hitler came into power* (1939). Abel otrzymał stypendium Uniwersytetu Columbia na badania biograficzne ponad 600 członków NSDAP. Wnioski jakie płynęły z jego badań wskazywały, że kiepska sytuacja społeczna, poczucie indywidualnej i zbiorowej krzywdy oraz duża potrzeba autorytetu pociągnęły wielu młodych chłopców i dziewcząt w stronę ruchu nazistowskiego. Można zatem powiedzieć, że zainteresowania badawcze krążące wokół ulegania młodzieży silnym, często przestępczym organizacjom masowym nie są niczym nowym. Czy jednak zmieniła się młodzież, którą pociąga uczestnictwo w organizacjach terrorystycznych? Jak organizacje terrorystyczne rekrutują młodzież? Czy stosują one jakieś szczególne socjotechniki, które „piorą mózgi” młodym ludziom? Czy można określić profil społeczno-psychologiczny takiej młodzieży? W końcu – czy polska młodzież narażona jest na indoktrynację ze strony muzułmańskich ekstremistów? Na te pytania postaram się odpowiedzieć w niniejszym artykule.

Rekrutacja młodzieży do organizacji terrorystycznych. Dlaczego młodzi?

Zgodnie z raportem Unii Europejskiej *Preventing and Countering Youth Radicalisation in EU* z 2014 roku, trudno jest dokładnie określić dokładną liczbę młodych osób zaangażowanych w działalność terrorystyczną. Szacuje się jednak, że w Syrii od 2011 do 2014 roku walczyło około 2000 młodych ludzi. Obecnie mówi

się o liczbie 40 tys. obywateli Europy, którzy walczą w strukturach ISIS bądź powiązani są z różnego rodzaju muzułmańskimi organizacjami terrorystycznymi. Duży odsetek z tej grupy stanowią osoby młode bądź bardzo młode. Można zatem zadać sobie pytanie jak to się dzieje, że w Europie tak wielu młodych ludzi ma kontakt z organizacjami terrorystycznymi?

W 2001 roku na Muzułmańskim Uniwersytecie w Gazie przeprowadzono badania na grupie 1000 młodych Palestyńczyków w wieku 9–16 lat. W grupie tej 45% badanych brało aktywną rolę w aktach przemocy, a co więcej 73% młodych *Youngsters* twierdziło, że chciało zostać męczennikami (Likoed Nederland, 2003). Pomimo iż badania prowadzono na dzieciach i młodzieży pochodzącej z kraju zaangażowanego w konflikt z Izraelem, to obrazują one również to, jak łatwo wpływać i wywoływać u dzieci i młodzieży skrajne emocje. Europejska młodzież jest cennym nabytkiem dla organizacji terrorystycznych – zna lokalny język, kulturę i sposób bycia. Posiadana umiejętność wtopienia się w tłum jest bardzo atrakcyjna dla terrorystów walczących ze światem Zachodu (Hayden, 2016). Jak podkreśla Aneli Botha (2008), terroryści biorą sobie na cel rekrutację młodych w wieku 16–20 lat, gdyż są oni bardziej idealistycznie nastawieni do życia i łatwiej nimi manipulować. Z badań prowadzonych w Holandii wynika, że młodzież często samodzielnie poszukuje zarówno bezpośrednich jak i internetowych kontaktów z radykalizującymi środowiskami salafickimi (NCTb, 2010).

W 1998 roku było 12 aktywnych stron internetowych związanych z działalnością terrorystyczną, do roku 2003 liczba ta zwiększyła się do 2600, a w 2009 szacowano liczbę takich stron już na 7000 (Weimann,

2009). Maura Conway (2006) podaje, że terroryści używają internetu jako instrumentu dostarczania informacji, finansowania, utrzymania sieci kontaktów, pozyskiwania informacji, ale również i rekrutacji.

Organizacje terrorystyczne wykorzystują różnego rodzaju środki masowego przekazu, np. internet, telewizję, radio. Dla przykładu, Hamas i Hezbollah tworzą swój przekaz również dla najmłodszych. Na stronach dedykowanych dzieciom i młodzieży prezentowane są treści nawołujące do agresji wobec Izraela i Stanów Zjednoczonych w przystępnej dla dzieci formie kreskówki. Hamas ma swoją telewizję *Al Aqsa TV* i internetowy magazyn *Al-Fateh*, dedykowany najmłodszym. W magazynie tym dzieci dowiadują się nie tylko o historii Palestyny, o tym jak być dobrym muzułmaninem, ale również mogą pograć *on-line* i napisać do redaktorów maila. Obok takich treści pojawia się również temat *dżihadu*, *szahidów*, a co ważniejsze w każdym numerze można znaleźć stronę poświęconą jednemu z palestyńskich męczenników. Jak można przeczytać na stronie *Online Jihad*, której celem jest tłumaczenie i analizowanie propagandy *dżihadu* (Onlinejihad, 2005), dzieci, w jednym z numerów mogły zapoznać się z sylwetką Abdela Hamida Meska, który w samobójczym ataku w Jeruzalem 19 sierpnia 2003 roku zabił 20 ludzi, w tym 7 dzieci. Jak zauważają moderatorzy strony – dzieci nie były zaznajomione z tym, co ów człowiek zrobił, lecz przedstawiono im listy, jakie Mesk napisał do innych terrorystów i rodziny.

Jak przedstawia raport Unii Europejskiej (2014), Hezbollah wypuścił również na internetowy rynek grę typu FPP pt. *Special Force* (2003) oraz *Special Force 2* (2007), która została zaprojektowana, by symulować

misje wojskowe przeciwko żołnierzom Izraela. Do podobnych gier zaliczyć można *Night of Bush Capturing* z 2006 roku, grę wyprodukowaną przez *Global Islamic Media Front*. Celem tej gry FPP jest zabicie byłego prezydenta USA George'a W. Busha.

Jak podkreśla Katharina von Knop (2007), młodzież zagłębia się w radykalne strony internetowe z trzech powodów: wchodzi na takie strony przez przypadek, w trakcie poszukiwania rozrywki, jest ciekawa i poszukuje informacji na temat ideologii, tradycji, swoich korzeni i natrafia na radykalne treści, w końcu może poszukiwać grupy, z którą ma szansę się identyfikować. Młodzi docierają do grup terrorystycznych, zostając ich członkami bądź sponsorami. Nawet najmłodsze dzieci są już głęboko zaangażowane w działalność w sieci internetowej. Evan Kohlmann opisuje przypadek 22 letniego Aabid Hussein Khana, brytyjskiego muzułmanina, który z dwoma innymi młodymi osobami stworzył komórkę terrorystyczną w Wielkiej Brytanii w 1997 r. Zaledwie w wieku 12 lat stał się on wielkim fanem wszystkiego co znalazł w internecie, a co związane było z dżihadem i mudżahedinami (Kohlmann, 2008).

Pomimo tego, że nowe technologie ułatwiają poszukiwania informacji i kontaktów z osobami angażującymi się w działalność terrorystyczną, to w licznych dyskursach, zarówno politycznych jak i wywiadowczych, przecenia się ilość osób, które samodzielnie ideologizują się, wchodząc na strony dżichadystów, a następnie podejmują decyzję o przyłączeniu do nich. Takie osoby nazywane są przez specjalistów „przypadkami kaftanów bezpieczeństwa” (*straightjacket cases*), gdyż w większości dotyczą jednostek z problemami psychiatrycznymi (EU Raport, 2014, s. 16).

Profil społeczno-psychologiczny młodego Europejczyka angażującego się w działalność terrorystyczną

O ile nie dziwi już nas licznie podawane w mediach przykłady młodych obywateli Europy zachodniej wstępujących w szeregi tak zwanego „Państwa Islamskiego” – Daesh, to wciąż zszokowani jesteśmy informacjami o Polakach, którzy walczą lub zginęli w ostatnim czasie na terenach Syrii i Iraku. Kim zatem są młodzi ludzie, którzy zmieniają swoje życie na niepewną przyszłość w szeregach Daesh?1

Środki masowego przekazu forsują szereg teorii, które mają ukazać profil psychologiczny młodego muzułmańskiego terrorysty. Jedną z teorii mówi o niezrównoważeniu psychicznym lub chorobie psychicznej osób angażujących się w działalność terrorystyczną. Takim przykładem forsowanym przez mass media jest osoba Khaleda Sharroufa, Australijczyka, muzułmanina, który na swoim twitterowym koncie umieścił zdjęcia swojego siedmioletniego syna trzymającego odciętą głowę ofiary Kalifatu. Sharrouf był pacjentem więziennego szpitala psychiatrycznego. Zdiagnozowano u niego depresję endogenną i ostrą schizofrenię. Uciekł do Syrii, postępując się paszportem brata. Za nim wraz z pięciorgiem dzieci podążyła jego młoda żona. Już na obszarze konfliktu zbrojnego wydał za mąż swoją 13 letnią córkę (Dailymail, 2015). Czy żona – 32 letnia kobieta i córka również są chore psychicznie? Wbrew temu co forsują media, badania dowodzą, że choroba psychiczna nie jest

czynnikiem determinującym przynależność do organizacji terrorystycznych. Może zatem rys psychopatyczny?

Psychopatia jest rodzajem zaburzenia osobowości, który znajduje się w obszarze badań psychiatrów i psychologów od 1941 roku, kiedy to Hervey Cleckley opublikował książkę *The Mask of Sanity*. Wypunktował w niej szereg cech, które charakteryzują osoby o osobowości psychopatycznej. Nie jest moim celem prezentowanie w niniejszym artykule podstaw z zakresu wiedzy o psychopatii, ale pozwolę sobie na wypunktowanie kilku z cech zaproponowanych przez Clackey'a i Hare'a (1999, 2007), które wskażą, że nie da się za pomocą wskaźników psychopatii opisać osób przyłączających się do Daesh.

Clackey do typowych cech psychopaty zaliczył m.in. nieumiejętność tworzenia planów życiowych, nieprzestrzeganie zasad dyscypliny, nieumiejętność wyzbycia się dążenia do doraźnych przyjemności, problemy w utrzymaniu kontaktów emocjonalnych z innymi oraz brak umiejętności wchodzenia w interakcje społeczne czy rzadkie dokonywanie samobójstw (Cleckley 1941[1982]). Hare do listy tej dodaje kolejne cechy ukazujące niedopasowanie bojowników ISIS do profilu psychopaty: powierzchowny urok, zawyżona, nieadekwatna samoocena, brak wyrzutów sumienia, brak empatii, wczesne zaburzenia zachowania (Hare R.D: 1999, 2007). Wymienione cechy nie korespondują z typowym profilem osób angażujących się w działalność terrorystyczną, choć mogą odzwierciedlać profil niedawno zatrzymanego za okrutne morderstwo młodego bibliotekarza Kajetana P., który w środkach masowego przekazu prezentowany był jako osoba, która uciekając przez wymiar sprawiedliwości, miała chcieć przedostać się do Afryki Północnej (TVN24.pl, 2015). Profil osób angażujących

się w działalność terrorystyczną bardziej zbliżony jest z tym co moglibyśmy nazwać socjopatią, ale nie można określić, że jest to czynnik warunkujący przyłączenie się do kalifatu, raczej jej skutek.

Wnioski płynące z licznych badań (Crenshaw, 2000; Silke, 2008; Githens – Mazer i Lambert), wskazują, że nie ma czegoś takiego jak osobowość terrorystyczna. Zdaniem Crenshaw (2000) terroryści to normalni ludzie. Co zatem wpływa na fakt, że „normalny dzieciak” staje się bojownikiem lub męczennikiem islamskim? Współcześnie akcentuje się dwie teorie, które tłumaczą to zjawisko: teorię frustracji (relatywnej depriwacji potrzeb) oraz negatywnego wpływu społecznego (w ramach teorii ekspozycji).

Pierwsza z teorii została zaproponowana przez Teda Gurra (1970), który dostrzegł, że jednostki zmieniają się, gdy ich warunki materialne i potrzeby emocjonalne nie są spójne z oczekiwaniami. Taki dysonans pomiędzy stanem realnym a oczekiwaniami rodzi frustracje, która prowadzi do zmiany postaw (np. politycznych), jak i zachowań. W jednostce narasta agresja i pojawiają się działania pomagające rozładować frustrację, np. działania przemocowe.

Druga z teorii odwołuje się do teorii społecznego wpływu, która zakłada, że osoba angażująca się w działalność terrorystyczną musiała na swojej drodze spotkać kogoś, kto przekonał ją do tego typu działań. Specjaliści w dziedzinie terroryzmu zwracają uwagę, że młodzież bywa rekrutowana w zwyczajnych miejscach, takich jak kawiarnie, siłownie, ale również w więzieniach, które zdają się pełnić bardzo ważną rolę w rekrutacji młodych ludzi (Moghaddam, 2005). Więzienie jest często miejscem przemiany młodego człowieka, który pozbawiony sensu i przynależności, trafiając na zradykalizowanych kolegów,

odkrywa swoją nową, lepszą drogę życiową. Radykalny islam staje się strategią uodporniającą i pomagającą poradzić sobie z codziennością więziennego życia (Spalek, El-Hassan, 2007).

Nie każdy radykalizujący się młody człowiek ma jednak przeszłość kryminalną. Coraz częściej pojawiają się informacje o nadreprezentacji młodzieży z zachodnich krajów europejskich, szczególnie tych bogatszych (Belgia, Francja, Wielka Brytania, Niemcy, Holandia, Norwegia) w strukturach ISIS. Badacze zwracają uwagę na dwa najbardziej typowe profile młodych kandydatów na terrorystów. Do pierwszej grupy zaliczają się osoby, których rodzice lub dziadkowie wyemigrowali z krajów islamskich do Europy zachodniej (The Homeland Security Institute, 2009). Nie można jednak utożsamiać islamizmu z zachodnim islamem. W Europie żyje ponad 50 milionów muzułmanów i niewielki odsetek z nich angażuje się w działalność terrorystyczną (Kurzman, 2011). Nawet wśród salafitów niewielki odsetek dołącza do organizacji terrorystycznych (Neumann, 2013). Drugą grupę stanowią młodzi Europejczycy, którzy do okresu konwersji nie mieli styczności z islamem. Wydaje się, że większość polskich obywateli w strukturach ISIS zalicza się właśnie do tej grupy.

Ciekawe badania na temat profilu społeczno-psychologicznego holenderskich kandydatów do organizacji terrorystycznych przeprowadzili: Daan Weggemans, Edwin Bakker and Peter Grol (2014), którzy zebrali wywiady z 18 osobami bezpośrednio związanymi z młodymi pięcioma dżihadystami w czasie ich radykalizacji i przygotowań do wyjazdu do Syrii. Tych pięć biografii zostało skomasowane w dwie i skonfrontowane podczas badania fokusowego z 25 ekspertami w zakresie terroryzmu islamskiego. Przedstawione biografie

1 Choć w tym miejscu może pojawić się filozoficzne pytanie, czy mowa o niepewnej przyszłości (wszak obiecano im wyszukaną formę rajów), czy mowa raczej o niepewnej teraźniejszości.

obrazują proces radykalizacji młodego muzułmanina marokańskiego pochodzenia jak i rdzennie holenderskiego młodego chłopaka, który dokonał konwersji na islam i uciekł do Syrii. Profile te odpowiadają licznym przykładom podawanym w mass mediach, choćby historię młodych Belgów: Briana de Muldera (world.time.com, 2013), czy Michaela "Younes" Delefortrie'a, który nawet napisał książkę o swoim życiu w szeregach Daesh (america.aljazeera.com, 2015).

Liczne badania wskazują, że bez względu na pochodzenie radykalizującą młodzież charakteryzuje kilka wspólnych cech. Pomimo swojej normalności młodzież ta często ma poczucie znajdowania się na marginesie społeczeństwa. Często również przeżywa kryzys swojej tożsamości. Młodzi islamisci to ludzie znajdujący się w przełomowym okresie swojego życia: emigranci, studenci, poszukujący pracy, dziewczyny lub nowej rodziny po rozpadzie starej. Nie byli wychowani w silnej tradycji religijnej i poznając islam (od nowa) odkrywają tę religię. Można powiedzieć, że są osobami poszukującymi, które znalazły swoją drogę w dżihadzie (Atran, 2016).

Zdaniem Omara Haque i jego współpracowników, proces angażowania się w działalność terrorystyczną wiązać należy z niezaspokojeniem przez świat zachodu potrzeb egzystencjonalnych a nie materialnych: **To właśnie ISIS zapewnia egzystencjonalny fast food i dla niektórych najbardziej pragnących uduchowienia młodych ludzi z zachodu ISIS jest jak Big Mac wśród jałowych nieużytków egzystencji** (Haque, Choi, Philips, Bursztajn, 2015, s. 10; podkreślenie B.O.-D.). Daesh jest w stanie w szybki sposób pomóc rozwiązać problemy młodego człowieka, które narastały latami. ISIS zaspokaja potrzebę identyfikacji, bezpieczeństwa, społecznej

przynależności i znaczenia przy optymalnej dawce wolności i chwały. Daesh pozwala zrozumieć świat poprzez spolaryzowanie go na to co dobre i złe. Daje tym samym szansę uprościć i rozwiązać rodzące się w młodym człowieku konflikty wewnętrzne (Haque i inni, 2015).

Zachodni świat nastawiony na indywidualizm może dać młodemu człowiekowi poczucie wolności, ale za cenę jego samotności (Putman, 1995), a człowiek jest przeciwieństwem istotą społeczną, która potrzebuje poczucia wspólnoty. Owo poczucie jedności społecznej, której nie zapewniają bogate kraje zachodu, zapewniają właśnie różnego rodzaju ugrupowania terrorystyczne (Baumeister, Leary, 1995). Zagubiona jednostka pragnie „ucieczki od wolności”, zatem refleksje Ericha Fromma stają się w dalszym ciągu aktualne (Fromm, 2000, [1941]). Zbyt dużo wolności niektórym młodym osobom może się bowiem jawić jako zbyt duże brzemie. Problemy tożsamościowe przy równoczesnej konieczności ciągłego decydowania o swoim losie mogą być zbyt trudne. Młodzież wychowywana w zachodnim świecie może odczuwać wolność jako coś opresyjnego, gdyż brak jej osobistych lub społecznych środków, by z owej wolności korzystać. Stąd krok już by oddać swoje życie i odpowiedzialność za nie w ręce większego autorytetu.

Omar Haque i jego współpracownicy powołując się na pracę Baumeister i Leary (1995) oraz Oishi i Diener (2014) podkreślają, że zachodnie rozumienie szczęścia wiąże się raczej z tymczasową przyjemnością i wyrażeniem siebie, niż ze szczęściem rozumianym jako coś ważnego, moralna walka i poświęcenie wykraczające poza własne potrzeby. Zachodnie, sekularne rozumienie szczęścia dalekie jest od jego znaczenia w kulturach kolektywistycznych, skoncentrowanych na potrzebie poświęcenia

i dzielenia się z innymi. Młody człowiek zakotwiczony w kulturze zachodu ma jednak dużą potrzebę poszukiwania sensu, którą odnajduje w terrorystycznych grupach przestępczych. ISIS zapewnia autorytet, ogranicza zbędną wolność, proponuje proste rozwiązania, zasady i porządek społeczny. Daesh daje poczucie tożsamości, ogrom szczęścia i wiarę, że będąc jej członkiem nie będzie się poddanym jakiegokolwiek ekskluzji (Haque i inni, 2015).

Kolejnym z motywów angażowania się w działalność grup terrorystycznych omawianych w literaturze przedmiotu jest chęć uczestniczenia w czymś wielkim, wielkiej przygodzie, której towarzyszy pragnienie chwały. Wielu młodych wyjeżdża do Syrii w okresie przerwy w zajęciach szkolnych (Haque i inni, 2015). Zdarza się, że młodzież angażująca się w terroryzm odczuwa potrzebę zrobienia czegoś „co ma znaczenie” (Boubekeur, 2008).

Ostatnim z omawianych motywów przyłączania się młodych do struktur terrorystycznych może być mieszanina głębokiej ale selektywnej empatii, np. wynikającej z poczucia niesprawiedliwości i uwikłania polityki w rozumienie tego, co należy uważać za dobre, a co za złe. Dla przykładu Stany Zjednoczone pragną postrzegać się jako obrońcy demokracji, ale równocześnie te same Stany Zjednoczone Ameryki Północnej uchwałyły *Patriot Act*, który narusza podstawowe prawa obywateli, a w kraju tym w dalszym ciągu wykonuje się karę śmierci. Hamas i Hezbollah przez wiele zachodnich krajów postrzegane są jako organizacje terrorystyczne. Wiele krajów dostrzega jednak, że organizacje te pełnią bardzo ważną rolę humanitarną wspierając obozy dla uchodźców, szczególnie w Libanie i na terenach Palestyny. Uświadomienie sobie zakłamania świata zachodu prowadzić może do jawnego

buntu i oporu wobec niego, a w skrajnej postaci – do aktów terroru.

Podsumowanie. Polacy w strukturach terrorystycznych?

Polska jawi się na mapach obrazujących liczbę osób wyjeżdżających by walczyć w Syrii jako czarna plama. Statystyki pokazujące liczbę bojowników pochodzących z różnych państw europejskich nawet nie uwzględniają naszego kraju. W mass mediach pojawiają się jednak informacje na temat Polaków walczących lub ginących w imię kalifatu. Adrian Al.-N (matka Polka, ojciec Palestyńczyk), został zatrzymany przez służby jordańskie, przewieziono go do Polski, gdzie odebrano mu paszport. Udzielił on obszernego wywiadu telewizji „Trwam”, w którym opowiada o swojej przeszłości w szeregach Daesh (telewizja Trwam, kanał youtube, 2014). Kolejny to Jacek S. który dokonał samobójczego zamachu bombowego w rafinerii w irackim Bajdżi (swiat.newsweek.pl, 2015). Karolina R., Polka z niemieckim paszportem i mężem – bojownikiem islamskim, odsiadywa karę pozbawienia wolności za organizowanie wsparcia finansowego dla ISIS. Jej brat Maksymilian zginął w Syrii (wyborcza.pl, 2015). Łódzka prokuratura postawiła zarzut 23-letniemu Dawidowi Ł. działania w organizacji terrorystycznej m.in. na terenie Polski i Norwegii (www.tvp.info, 2015). Ponad 20 Polaków może być zamieszanych w działalność terrorystyczną na Bliskim Wschodzie (polska.newsweek.pl, 2015).

Z przeprowadzonych analiz wynika, że Polacy wyjeżdżający do Syrii i Iraku nie różnią się wiele od swoich rówieśników w krajach zachodnich. Co więcej, większość z nich to właśnie na zachodzie Europy zetknęła się z radykalizmem muzułmańskim, przeszła konwersję i wyjechała walczyć po

stronie kalifatu. Większość z nich mogła czuć się na marginesie zachodniego świata, mogła odczuwać problemy tożsamościowe i mogła otrzymać od swoich radykalnych pobratymców to, czego nie dało im zachodnie państwo. Warto pamiętać, że wyalienowanie społeczne, problemy tożsamościowe, potrzeba przynależności i znaczenia to cechy, które równie dobrze mogą prowadzić młodego człowieka ku innym grupom stwarzającym problemy dla jednostki i społeczeństwa. Prawdopodobnie polska młodzież, która wkroczyła na ścieżkę islamizmu, w innych okolicznościach mogłaby wkroczyć na inną, również silnie niepokojącą. Sekty, ruchy totalitarne, nawet te skrajnie odmienne od safickiego dżihadizmu w swoich szeregach mają osoby profilem zbliżone do tych w szeregach Daesh (Weiss, Hassan 2015). Nie chciałabym lekceważyć zagrożenia jakie niesie za sobą tak zwane Państwo islamskie. W najbliższych miesiącach Polska będzie organizatorem dwóch ważnych wydarzeń: Szczytu NATO i Światowych Dni Młodzieży. Wydarzenia te przyciągną do naszego kraju ważne osobistości i zwykłych obywateli z całego świata, a to może ujawnić prawdziwe zagrożenie terroryzmem islamskim w Polsce. Na co dzień poważne obawy MSW budzą jednak polskie organizacje zarówno skrajnie lewicowe jak i prawicowe. Szczególne obawy ze względu na coraz powszechniejszą „islamofobię” powinna jednak budzić prawicowa radykalizacja młodych Polaków angażujących się w działania takich ugrupowań jak „Młodzież Wszechpolska”, „Obóz Narodowo-Radykalny”, czy organizacja „Krew i Honor”. Dwie ostatnie uwzględnione zostały w raporcie nt. *Zagrożenia Państwa Polskiego terroryzmem i ekstremizmem* (2011). Zgodnie z przedstawionymi powyżej informacjami wynika, że profil

społeczno-psychologiczny młodzieży angażującej się w ruchy skrajnie prawicowe jest zbliżony do profilu młodzieży angażującej się w muzułmański ekstremizm. Przykładem obrazujący profil takiej osoby jest niestety film o studentce mojego Wydziału, która stała się bohaterką reportażu Brytyjskiego „The Guardian” (www.theguardian.com, 2015).

Polskie społeczeństwo jest bardzo homogeniczne. Trudno do niego przeniknąć osobom, których wiara, wygląd czy wartości są odmienne od typowo polskich. Nie powinniśmy zatem bać się tak bardzo ekstremizmu muzułmańskiego, gdy w ramach naszych struktur państwowych powoli zaczynają kiełkować ekstremizmy prawicowe, islamofobiczne (Gumkowska, 2015), które mogą doprowadzić do terroryzmu kierowanego przeciwko państwu Polskiemu ze strony prawicowych radykałów, podobnych do Andersa Behringa Breivika, Timothy McVeigha, czy Pavlo Lapshyna. 🗨

Barbara Ober-Domagalska – dr nauk humanistycznych, absolwentka psychologii na Uniwersytecie Łódzkim oraz studiów doktoranckich w Instytucie Socjologii UŁ. Obecnie zatrudniona na stanowisku adiunkta w Katedrze Socjologii Polityki i Moralności UŁ. Do jej zainteresowań badawczych należą: socjologia niewiary, socjobiologia, socjologia moralności, etyka społeczna, socjologia młodzieży.

Afiliacja:

Katedra Socjologii Polityki i Moralności, Instytut Socjologii Wydział Ekonomiczno-Socjologiczny, Uniwersytet Łódzki ul. Rewolucji 1905 r. nr 41, 90-214 Łódź
email: barbara.ober.d@gmail.com

Bibliografia:

Aber, T. (1938). *Why Hitler came into power. An answer based on the original life stories of 600 of his followers*. New York: Prentice-Hall

Baumeister, R.F., Leary, M.R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation, *American Psychological Association*, 117(3), 497–529

Botha, A. (2008). Terrorism in the Maghreb: The transnationalisation of domestic terror, *Institute for Security Studies, Monograph 111*. Cała publikacja dostępna (11.04.2016) na stronie: <https://www.issafrica.org/uploads/MONO144FULL.PDF>

Conway, M. (2006). Terrorism and the Internet: New Media – New Threat?, *Parliamentary Affairs*, 59 (2), 283–298

Crenshaw, M. (2000). The psychology of terrorism: An agenda for 21st century. *Political Psychology*, 21(2), 405–420

Fromm, E. (2000 [1941]). *Ucieczka od wolności*. Warszawa: Czytelnik

Gurr, T. (1970). *Why Men Rebel*. Princeton: Princeton University Press

Githens – Mazer, J., Lambert, R. (2010). Why conventional wisdom on radicalization fails: the persistence of a failed discourse, *International Affairs*, 86(4), 889–901

Gumkowska, A. (2015). Raport o uchodźcach: Antymuslim robi się modny, *Nesweek Plus* 38(2015).

Haque, O.S., Choi, J., Philips, T., Bursztajn H. (2015). Why Are Young Westers Drawn to Terrorist organizations Like ISIS?, *Psychiatric Times Vol. XXXII(9)*, 11–15

Hare, R.D. (1999). Psychopathy as a risk factor for violence, *Psychiatric Quarterly* 3, 181–197

Hare, R.D. (2007). *Psychopaci są wśród nas*. Kraków: Wydawnictwo „Znak”

Hervey, C. (1982). *The Mask of Sanity*. Revised Edition. Mosby Medical Library. ISBN 0–452–25341–1. Dostępne (08.05.2016) na stronie: http://www.cix.co.uk/~klockstone/sanity_1.pdf

von Knop, K. (2007). *Countering Web – based Islamist narratives: Conceptualizing an Information War and a Counter – propaganda Campaign*. W: B. Ganor, (red.), *Hypermedia Seduction for Terrorist Recruiting*

Kurzman, C. (2011). *The Missing Martyrs: Why There Are So Few Muslim Terrorists?* New York: Oxford University Press

Moghaddam, F.M. (2005). The staircase of terrorism: a psychological exploration, *American Psychologist*, 60 (2), 161–169

Neumann, P.R. (2013). The trouble with radicalization, *International Affairs*, Vol. 89(4), 873–893

Oishi, S., Diener, E. (2014). Residents of poor nations have a greater sense of meaning in life than residents of wealthy nations, *Psychological Science*, 25(2), 422–430

Putman, R.D. (1995). *Bowling alone: America’s declining social capital*, “Journal of Democracy”, 6(1) ss. 65–78.

Silke, A. (2008). Holy Warriors: Exploring the Psychological Processes of Jihadi Radicalization, *European Journal of Criminology*, 5(1), 99–123

Spalek, B., El-Hassan, S. (2007). Muslim converts in prison, *Howard Journal*, 46(2), 99–114

Weggemans, D., Bakker, E., Grol, P. (2014). Who Are They and Why Do They Go? The Radicalization and Preparatory Processes of Dutch Jihadist Foreign Fighters, *Perspectives on Terrorism*, 8(4), 102–109

Weimann, G. (2009). The Internet as a terrorist Tool to Recruit Youth, *Youth Recruitment & Radicalization Roundtable* conference, Virginia; za: *Homeland Report*.

Weiss, M., Hassan, H., (2015). *ISIS: Inside the Army of Terror*. New York: Regan Arts

Raporty:

Bigo, D., Bonelli, L., Guittet, E.-P., Ragazzi, F. (2014). *Preventing and Countering Youth Radicalisation in EU*, Committee On Civil Liberties, Justice And Home Affairs (Libe).

Both, K. (ed.) (2009). *Recruitment And Radicalization Of School-Aged Youth By International Terrorist Groups. Final Report*, U.S. Department of Education, Office of Safe and Drug-Free Schools. Dostępne (12.04.2016) na stronie: <http://www.cle-anitproject.eu/wp-content/uploads/2012/07/2009-recruitment-and-radicalization.pdf>

National Coordinator for Counterterrorism – NCTb, (2010). *Jihadists and the Internet*. Dostępne (12.04.2016) na stronie: <https://fas.org/irp/world/netherlands/jihadists.pdf>

Kohlmann, E. (2008). *Anatomy of Modern Homegrown Terror Cell: Aabid Khan et al*, The NEFA Foundation; Dostępne (21.04.2016) na stronie: <http://acsa2000.net/TW/samples/Kohlman.pdf>

Zagrożenia Państwa Polskiego terroryzmem ekstremizmem (2011). Dostępne (12.04.2016) na stronie: http://www.antyterroryzm.gov.pl/download/5/1164/Raport_2011_Rozdzial_17.pdf

Strony internetowe:

Atran, S., *Youth, Violent Extremism and Promoting Peace*. Dostępne (24.04.2016) na stronie: <http://blogs.plos.org/neuroanthropology/2015/04/25/scott-atran-on-youth-violent-extremism-and-promoting-peace/>

Boubekeur, A., *Salafizm and Radical Politics in Postconflict Algeria*, Carnegie papers, no 11, Carnegie Endowment for International Peace, Washington D.C 2008; Dostępne (18.04.2016) na stronie: http://carnegieendowment.org/files/salafism_radical_politics_algeria.pdf

Hayden, M., Dyrektor CIA, wystąpienie w Atlancie 13 Grudzień 2008; dostępne (01.05.2016) na stronie <https://www.cia.gov/news-information/speeches-testimony/speeches-testimony-archive-2008/directors-remarks-at-the-atlantic-council.html>

Likoed Nederland (2003). *Exploitation of children for terrorist purposes*, Cominicated by Israeli security sources; dostępne (23.03.2016) na stronie: <http://www.likud.nl/extr257.html>

Wieliński, B.T. (2015). *Brat polskiej dżihadystki nie żyje*, Dostępne (23.04.2016) na stronie: http://wyborcza.pl/1,76842,17361458,Brat_polskiej_dzihadystki_nie_zyje.html

Polak w szeregach ISIS – Wywiad . Dostępne (23.04.2016) na stronie: <https://www.youtube.com/watch?v=3aDAdvLKCw>

Pierwszy polski terrorysta-samobójca. Zginął za Państwo Islamskie. Dostępne (12.04.2016) na stronie: <http://swiat.newsweek.pl/>

pierwszy-polski-terrorysta-samobojca-zginal-za-panstwo-islamskie,artykuly,368460,1.html

Pretty radical: a young woman's journey into the heart of Poland's far right, Dostępne (23.04.2016) na stronie: <http://www.theguardian.com/world/video/2015/jan/19/pretty-radical-young-woman-poland-far-right-video>

Polak walczył ramię w ramię z terrorystami? 23-latek usłyszał zarzuty w łódzkiej prokuraturze, Dostępne (18.04.2016) na stronie: <http://www.tvp.info/22654887/polak-walczy-l-ramie-w-ramie-z-terrorystami-23latek-przywieziony-do-prokuratury-w-lodzi>

Werbunek do Państwa Islamskiego. Jak Polacy zostają terrorystami ISIS? Dostępne (12.04.2016) na stronie: <http://polska.newsweek.pl/polacy-w-panstwie-islamskim-polacy-terrorysty-w-isis-artykuly,374663,1.html>

<http://america.aljazeera.com/articles/2015/3/5/how-one-belgian-went-from-altar-boy-to-isis-fan.html> (dostęp 22.04.2016)

<http://onlinejihad.blogspot.com/2005/08/al-fateh-hamas-magazine-for-kids.html> (dostęp 30.01.2016)

<http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/kajetan-p-chcial-przedostac-sie-do-afryki,620140.html> (dostęp 21.04.2016).

<http://www.dailymail.co.uk/news/Cleckley/article-3152968/The-brown-eyed-teenager-wife-Australia-s-notorious-ISIS-terrorist-Khaled-Sharrouf-insists-killed-fellow-extremist-Mohamed-Elomar.html> (dostęp 30.01.2016).

<http://world.time.com/2013/05/22/the-belgian-teen-who-went-to-fight-in-syria-the-brian-de-mulder-story/> (dostęp 20.04.2016).

Cytowanie:

Barbara Ober-Domagalska, (2015), *Psychospołeczne determinanty aktywności europejskiej młodzieży w strukturach islamistycznych organizacji przestępczych*, „Władza Sądzenia”, nr 7, ss. 93–103 [dostęp dzień, miesiąc, rok]. Dostępny na www.wladzasadzenia.pl.

Psychosocial Determinants of European Youth Activity in the Structures of Islamist Criminal Organizations

Summary:

The main goal of the presented article is the introduction to problem of children and youth involvement in Islamist terrorist activity. The Mass Media are pushing the idea, according to which the reason why young people join terrorist groups is their bad mental state or psychopathic personality. However, the latest theories have proven that it was the most normal, from psychiatric point of view, that young people fall into the trap of terrorist crime. The reason for engaging in such activities is rather a sense of frustration arising from the non-acceptance of their social position, the problems with self – identity and the need for authority.

These causes are explained by the Relative Deprivation of Needs Theory and Theory of Social Impact. The study cited in this paper, also shows that the profile of young people engaging in terrorist activities coincides with the profile of youth who becomes a sect victims, or other, non Islamist, extreme political groups.

Keywords:

youth, terrorism, Islamism, socio-psychological profile, frustration, relative deprivation of needs, social impact.